

Original Article

Open Access

Medical Students' perception Regarding Using Study Guides in Clinical Education

Shakiba Sadat Tabatabaee^{1,2} , Fatemeh Keshmiri^{3*}

1. PhD Candidate in psychology, Kish international Campus, University of Tehran, Tehran, Iran

2. Student Research Committee, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran

3. Department of Medical Education, Education Development Center, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran

Received: 2024/03/12

Accepted: 2024/05/19

Keywords:

Clinical
Education
Learning
Medical
Perception

***Corresponding author:**

Fatemeh Keshmiri, Department
of Medical Education,
Education Development Center,
Shahid Sadoughi University of
Medical Sciences, Yazd, Iran
Drkeshmiri1400@gmail.com

ABSTRACT

Introduction: Study guide is a tool that helps to direct learners on the education path as a road map and can facilitate their learning process. Moreover, it provides useful information for educators to achieve optimal learning outcomes. Therefore, the present study aimed to investigate the students' perception regarding the application of study guides in clerkship and internship courses in the clinical education process at Shahid Sadoughi University of Medical Sciences.

Methods: This analytical-cross-sectional study was conducted at Shahid Sadoughi University of Medical Sciences in 2020-2021. In this study, the viewpoints of 62 students regarding the use of study guides in the process of clinical education were investigated through a validated Agarwal's (2017) questionnaire. The content validity ratio (CVR) in all items was higher than 0.49, and the content validity index (CVI) in all items was reported to be higher than 0.79, with no items being omitted from the questionnaire. The required data were collected using the field research method. Data were analyzed using descriptive (mean, standard deviation, and percentage) and inferential tests (Students T-Test) in SPSS software (version 16.0).

Results: The mean age of participants in this study was 25.32 ± 0.71 years, and 33 participants (53.2%) were female. The mean satisfaction scores of the students from the internship and clerkship courses were calculated as 3.55 ± 0.97 and 3.44 ± 1.59 , respectively, indicating the acceptable satisfaction of the externs and interns with the study guide. The results showed that there was no significant difference in the views of the participants regarding the application of the study guide in internship and clerkship courses ($P=0.45$). The highest mean score was reported in the "instructiveness" item (4.14 ± 0.69).

Conclusion: The results showed that the students considered the study guide an informative tool and a motivator for creating motivation for learning through increasing awareness and knowledge concerning the educational program and the learning process. Systematic planning is recommended for the use of learning guides to manage students' learning in medical school.

How to Cite This Article: Tabatabaee SS, Keshmiri F. Medical Students' Perception Regarding Using Study Guides in Clinical Education. *Res Med Edu*. 2024; 16 (2): 44-51.

[10.32592/rmegums.16.2.44](https://doi.org/10.32592/rmegums.16.2.44)

Copyright © 2024 Research In Medical Education, and Guilan University of Medical Sciences.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.
License (<https://creativecommons.org/mission/by-nc/4.0/>)

بررسی دیدگاه دانشجویان پزشکی عمومی در رابطه با بکارگیری راهنمای یادگیری در دوره آموزش بالینی

شکیبا السادات طباطبایی^{۱،۲}، فاطمه کشمیری^۳

۱. دانشجوی دکتری تخصصی روانشناسی، پردیس بین‌المللی کیش، دانشگاه تهران، تهران، ایران

۲. کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی، یزد، ایران

۳. گروه آموزش پزشکی، مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی، یزد، ایران

اطلاعات مقاله

نوع مقاله:

مقاله پژوهشی

تاریخچه:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۲/۲۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۲/۳۰

کلیدواژه‌ها:

آموزش

ادراک

بالینی

پزشکی

یادگیری

* نویسنده مسئول:

فاطمه کشمیری، گروه آموزش پزشکی،

مرکز مطالعات و توسعه آموزش

علوم پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید

صدوقی، یزد، ایران

Drkeshmiri1400@gmail.com

چکیده

مقدمه: راهنمای یادگیری ابزاری است که به عنوان نقشه راه به هدایت فراگیران در مسیر آموزش کمک می‌کند و می‌تواند تسهیل‌کننده فرایند یادگیری آن‌ها باشد و همچنین فراهم‌کننده اطلاعات مفید برای اساتید در جهت دستیابی به نتایج مطلوب یادگیری است. لذا مطالعه حاضر با هدف تعیین دیدگاه دانشجویان در رابطه با بکارگیری راهنمای یادگیری در دوره‌های کارآموزی و کارورزی در فرایند آموزش بالینی دوره پزشکی عمومی انجام شده است.

روش‌ها: مطالعه حاضر از نوع تحلیلی-مقطعی است و از سال ۱۴۰۱-۱۴۰۰ در دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد انجام شده است. در این مطالعه دیدگاه ۶۲ دانشجو در رابطه با بکارگیری راهنمای یادگیری در فرایند آموزش بالینی از طریق پرسش‌نامه Agarwal (۲۰۱۷) پس از فرآیند روانسنجی بررسی شد. نسبت روایی محتوا (CVR) در همه گویه‌ها بالاتر از ۰/۴۹ بود و شاخص روایی محتوا (CVI) در همه گویه‌ها بالاتر از ۰/۷۹ گزارش شد. جمع‌آوری داده‌ها به صورت میدانی انجام شد. داده‌ها با استفاده از آزمون‌های توصیفی (میانگین، انحراف معیار، درصد فراوانی) و استنباطی (Student T- Test) در نرم افزار SPSS نسخه ۱۶ تجزیه و تحلیل شد.

یافته‌ها: میانگین سنی افراد شرکت‌کننده در این مطالعه، $25/32 \pm 0/71$ سال بود و ۳۳ نفر از آن‌ها (۵۳/۲ درصد) زن بودند. میانگین نمره رضایت کلی دانشجویان در دوره کارورزی $3/55 \pm 0/97$ و در دوره کارآموزی $3/44 \pm 1/59$ محاسبه شد که بیان‌گر رضایت قابل قبول کارآموزان و کارورزان از راهنمای یادگیری بود ($P=0/45$). نتایج نشان داد دیدگاه شرکت‌کنندگان به تفکیک کاربرد راهنمای یادگیری در دوره‌های کارآموزی و کارورزی تفاوت معناداری ندارد. بالاترین میانگین نمره در گویه "آموزنده بودن" ($4/14 \pm 0/69$) گزارش شد.

نتیجه‌گیری: نتایج نشان داد دانشجویان راهنمای یادگیری را ابزاری آموزنده می‌دانستند و آن را عاملی برای ایجاد انگیزه برای یادگیری از طریق افزایش آگاهی و دانش در رابطه با برنامه آموزشی و فرایند یادگیری قلمداد کردند. بنابراین برنامه‌ریزی مدون جهت به‌کارگیری راهنمای یادگیری با هدف مدیریت یادگیری دانشجویان توصیه می‌گردد.

مقدمه

در مدل‌های طراحی آموزشی، منابع حمایتی با هدف اجرای موثر فرایندهای آموزشی به نحوی که ذی‌نفعان مختلف شامل مدرسين، فراگیران و مدیران آموزشی بتوانند با درک کامل فرایندها نقش خود را به خوبی ایفا کنند، اهمیت دارد (۱). ابزارهایی مانند طرح درس/ دوره برای مدرسين و راهنمای یادگیری برای فراگیر کمک می‌کند تا افراد بتوانند به عنوان نقشه راه برای هدایت در مسیر آموزش از ابزارهای مذکور

استفاده کنند (۲). راهنمای یادگیری ابزاری کمکی در قالب چاپی یا الکترونیکی است که برای کمک به یادگیری دانشجویان طراحی شده است. این ابزار نقش مهمی در مدیریت یادگیری دانشجو دارد (۳) و مشابه استادی است که بطور مستمر در دسترس دانشجو است تا در هر مرحله از مطالعه به او مشاوره دهد (۴). کارکرد راهنمای یادگیری در سه رویکرد شامل مدیریت یادگیری دانشجویان، تمرکز بر

فعالیت‌های مربوط به یادگیری دانشجویان و ارائه اطلاعات در مورد موضوع مورد مطالعه تبیین شده است که می‌تواند تسهیل‌کننده فرایند یادگیری دانشجویان باشد (۲). در این مطالعه، راهنمای یادگیری مبتنی بر رویکرد مدیریت یادگیری دانشجویان، مورد توجه است. در این رویکرد، راهنمای یادگیری ابزاری مدیریتی محسوب می‌شود که به اساتید در تعیین مسئولیت‌ها و به دانشجویان نیز در مدیریت یادگیری کمک می‌کند. راهنمای یادگیری به عنوان یک ابزار آموزشی مبتنی بر فراگیر شناخته می‌شود که دانشجویان را قادر می‌سازد با آگاهی از اهداف دوره آموزشی بتوانند هماهنگ با کوریکولوم (۵)، از فرصت‌های یادگیری برای دستیابی به اهداف یادگیری خود استفاده کنند (۶). راهنمای یادگیری مناسب، منجر به تشخیص نیازهای دانشجویان می‌شود و فراهم‌کننده اطلاعات مفید برای اساتید در جهت دستیابی به نتایج مطلوب یادگیری است. از راهنمای یادگیری کارآمد می‌توان به عنوان یک ابزار مدیریتی که هم استاد و هم دانشجو را تشویق می‌کند تا مسئولیت یادگیری را بر عهده بگیرند، یاد کرد (۲). با توجه به این‌که راهنمای یادگیری ابزاری برای یادگیری خودراهر است، لازم است طوری طراحی شود که دانشجویان با آن تعامل مناسبی داشته باشند و بتوانند در جهت یادگیری معنادار از آن کمک بگیرند. در این راستا، لازم است راهنمای یادگیری براساس اصول یادگیری بزرگسالان باشد. Lasater پیشنهاد کرده است که در طراحی راهنمای یادگیری موثر به ۹ مرحله شامل تحلیل یادگیرنده، تحلیل زمینه، تحلیل کار، تحلیل رویه، تعیین اهداف آموزشی، سازماندهی محتوا، طراحی پیام و مواد آموزشی و ارزشیابی توجه شود (۷).

راهنمای یادگیری که می‌تواند نقش مهمی در هدایت فرایند یادگیری در بین دانشجویان داشته باشد و مشابه راهنمایی است که به صورت مستمر در دسترس دانشجویان است و به آن‌ها توصیه می‌کند که در هر مرحله از یادگیری خود باید چه کاری انجام دهند (۲). به عبارت دیگر راهنمای یادگیری به دانشجویان کمک می‌کند تا متوجه شوند چه محتوایی را باید بیاموزند، یادگیری خود را چگونه باید مدیریت کنند (چگونه باید بیاموزند) و همچنین به نحوه ارزیابی یادگیری نیز پی ببرند (۸). بنابراین می‌توان گفت در راهنمای یادگیری بر مفاهیم مهمی که باید آموخته شود، شایستگی‌هایی که در طول دوره کسب می‌شود و نحوه یادگیری و ارزیابی فراگیر تأکید می‌شود (۵).

ساختار راهنمای یادگیری متناسب با اهداف آن می‌تواند اجزای متنوعی را شامل شود. راهنمای یادگیری می‌تواند در برگرفته مقدمه، نتایج مورد انتظار در فرایند، پیش‌نیازها، جدول زمانی، استراتژی‌ها و فرصت‌های یادگیری، اطلاعات ارزیابی و نظرات شخصی اساتید باشد. این راهنما می‌تواند برای تشویق دانشجویان به تعامل با موضوع از طریق سوالات، فعالیت‌های آنان و تمرینات خودارزیابی طراحی شود (۲). همچنین راهنمای یادگیری می‌تواند براساس عناوینی شامل ۱- تصمیم‌گیری در مورد عملکرد و قالب راهنما، ۲- ارتباط راهنمای یادگیری با برنامه درسی و ۳- نوشتن راهنما طراحی و تنظیم شود و در برگرفته منابع رسمی دوره از جمله سخنرانی‌ها و بحث‌های گروهی و همچنین منابع آموزشی قابل دسترس مانند کتاب‌های درسی، برنامه‌های آموزشی و مواد سمعی و بصری باشد. پیش‌نیازهای مورد نیاز برای یادگیری آن‌چه لازم است فراگیر آموخته باشد را نشان می‌دهد و فرصتی را برای دانشجویان فراهم می‌کند تا دانش خود را ارزیابی کنند که بتوانند در صورت لزوم در نقاط ضعف خود تجدید نظر کنند (۵).

راهنمای یادگیری آن‌چه یک دانشجو لازم است یاد بگیرد را پوشش می‌دهد، همچنین لازم است نحوه یادگیری را نیز توضیح دهد. برخلاف کتاب‌های درسی که صرفاً بر محتوا تأکید دارند، هدف اصلی راهنمای یادگیری، تسهیل یادگیری با ارائه اطلاعات اصلی، تعیین و سازمان‌دهی فعالیت‌های یادگیری و مدیریت یادگیری دانشجویان در مورد موضوع مورد مطالعه است (۹). راهنمای یادگیری به فراگیران کمک می‌کند تا در یک برنامه درسی ادغام‌شده، به یادگیری مطلوب برسند و از منابع و فرصت‌های یادگیری موجود بهترین استفاده را کسب کنند و اطمینان حاصل نمایند که پس از اتمام تحصیل نیز می‌توانند تداوم آموزش خود را حفظ کنند (۱۰). نتایج مطالعه جعفری و همکاران نشان داد راهنمای یادگیری، نظم‌دهنده محتوای برنامه درسی است. استفاده از راهنمای یادگیری در برنامه درسی پزشکان عمومی یکی از مهم‌ترین عوامل موفقیت آن‌ها است که موجب بهبود رفتار و افزایش مشارکت دانشجویان در آموزش می‌شود (۸). دوره کارآموزی و کارورزی پزشکی عمومی به عنوان یکی از مقاطع مهم در تربیت پزشک عمومی معرفی می‌شود و نقش مهمی در یادگیری مهارت‌ها و کاربرد دانش در بین فراگیران دارد. یکی از دغدغه‌های کارآموزان و کارورزان، عدم اطلاع از اهداف روتیشن‌های تعریف شده، محدودیت فرصت‌های در دسترس

در گام اول، پرسشنامه توسط متخصص زبان انگلیسی ترجمه شد. ترجمه اولیه در پانل تخصصی بررسی و تأیید شد. فرایند ترجمه- بازترجمه توسط متخصص زبان انگلیسی انجام شد و مقایسه بین گویه‌های نسخه اصلی پرسشنامه و نسخه ترجمه انجام و تأیید شد. جهت بررسی روایی محتوایی به صورت کیفی، پرسشنامه به صورت الکترونیکی در اختیار ۱۵ نفر از اعضای هیئت علمی بالینی قرار گرفت تا روایی محتوایی گویه‌های پیشنهادی بررسی گردد. پیشنهادات اصلاحی در پانل تخصصی (۸ نفر از اساتید آموزش پزشکی و اساتید بالینی) بررسی و تأیید شدند.

سپس جهت بررسی شاخص‌های روایی محتوایی کمی، پرسشنامه به شرکت‌کنندگان از طریق لینک الکترونیکی ارسال شد. بررسی روایی محتوا به روش کمی با استفاده از دو شاخص "نسبت روایی محتوا" (Content Validity Ratio (CVR)) و "شاخص روایی محتوا" (Content Validity Index (CVI)) انجام شد (۱۲، ۱۳). برای تعیین نسبت روایی محتوا از متخصصین مذکور درخواست شد تا هر گویه را بر اساس طیف سه درجه‌ای (ضروری است، مفید است ولی ضروری نیست و ضرورتی ندارد) بررسی نمایند. بر اساس جدول لاوشه (۱۴) حداقل ارزش نسبت روایی محتوا تعیین شد. در شاخص روایی محتوایی، معیار ارتباط برای هریک از گویه‌های ابزارهای مذکور با استفاده از طیف چهار درجه‌ای (خیلی زیاد (۴)، زیاد (۳)، کم (۲) و خیلی کم (۱)) مورد بررسی قرار گرفت (۱۳). روایی محتوایی پرسشنامه دیدگاه فراگیران در مورد راهنمای یادگیری به صورت کیفی تأیید شد. نسبت روایی محتوا (CVR) در همه گویه‌ها بالاتر از ۰/۴۹ بود و شاخص روایی محتوا (CVI) در همه گویه‌ها بالاتر از ۰/۷۹ گزارش شد و هیچ گویه‌ای در پرسشنامه حذف نشد. در نهایت پرسشنامه‌ای شامل اطلاعات دموگرافیک (سن، جنس، مدت زمان و بخش‌های کارآموزی و کارورزی گذرانده شده) و سوالات دیدگاه کارآموزان و کارورزان در رابطه با راهنمای یادگیری (۹ سوال) به صورت لیکرت ۵ درجه‌ای به آن‌ها ارسال شد. (پیوست ۱). نمرات رضایت‌مندی به صورت یک طیف لیکرت (۱ کم‌ترین و ۵ بالاترین نمره) گزارش شد. داده‌ها با استفاده از آزمون‌های توصیفی (میانگین، درصد، انحراف معیار) و آزمون استنباطی Student T-Test از طریق نرم افزار SPSS نسخه ۱۶ تحلیل شد. در دوره کارآموزی و کارورزی با تشکیل جلسات توجیهی به صورت حضوری به دانشجویان هر بخش بالینی اطلاع‌رسانی انجام شد و

برای یادگیری و نیز نحوه ارزیابی است. این احساس سردرگمی موجب عدم توانایی آن‌ها برای مدیریت فرایند یادگیری خود و نیز بی‌انگیزگی فراگیران می‌شود. با توجه به ماهیت غیرساختارمند دوره‌های کارآموزی و کارورزی، وجود راهنمای یادگیری می‌تواند نقش موثری در هدایت و مدیریت یادگیری فراگیران داشته باشد و به نحوی نقش مشاور مکتوب را برای دانشجویان ایفا کند. علی‌رغم اهمیت بکارگیری منابع حمایتی در فرایند آموزش بالینی از راهنمای یادگیری توسط دانشجویان پزشکی عمومی کمتر به صورت برنامه‌ریزی شده استفاده می‌شود. با توجه به اهمیت هدایت یادگیری برنامه‌ریزی شده در بین فراگیران، مطالعه حاضر با هدف تعیین دیدگاه دانشجویان در رابطه با بکارگیری راهنمای یادگیری در دوره‌های کارآموزی و کارورزی در فرایند آموزش بالینی دوره پزشکی عمومی در دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد انجام شده است.

روش‌ها

این مطالعه به صورت تحلیلی- مقطعی در دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد در سال ۱۴۰۱-۱۴۰۰ انجام شده است. این مطالعه در دو گام انجام شده است. در گام اول روان‌سنجی پرسشنامه بررسی دیدگاه دانشجویان نسبت به راهنمای یادگیری دوره‌های کارآموزی و کارورزی پزشکی عمومی انجام شد. در گام دوم راهنمای یادگیری در فرایند آموزش بالینی اجرا و دیدگاه دانشجویان در رابطه با بکارگیری آن‌ها در فرایند آموزش بالینی بررسی شد.

شرکت‌کنندگان: دانشجویان پزشکی عمومی در دوره کارورزی و کارآموزی در ورودی سال ۹۵ که حداقل در دو بخش آموزش بالینی از راهنمای یادگیری استفاده کرده بودند، وارد مطالعه شدند. معیار خروج عدم تمایل فرد به شرکت در مطالعه و یا عدم تکمیل پرسشنامه به صورت کامل بود. حجم نمونه با استفاده از فرمول $n = \frac{Z^2 \cdot SD^2}{d^2}$ محاسبه شد. ($Z=1.96$, $SD=0.9$, $d=0.05$). حجم نمونه بر اساس پایلوت انجام شده ۶۲ نفر تعیین شد.

ابزار مطالعه: در این مطالعه پرسشنامه بررسی دیدگاه دانشجویان در رابطه با راهنمای یادگیری که توسط Agarwal تدوین شده بود، استفاده شد (۱۱). پرسشنامه شامل ۹ سوال بود و از مقیاس لیکرت برای نمره دهی به صورت ۱ کاملاً مخالفم تا ۵ کاملاً موافقم استفاده شد.

یافته‌ها

در همه بخش‌های بالینی که دانشجویان در دانشگاه دوره کارورزی و کارآموزی خود را می‌گذراندند، راهنمای یادگیری در دسترس آن‌ها قرار گرفت (۱۱۰ نفر). ۸۸ نفر از راهنمای یادگیری استفاده کرده بودند (۸۰ درصد) و ۶۲ نفر پرسش‌نامه‌ها را تکمیل کردند (۷۷/۵ درصد). میانگین سنی افراد شرکت‌کننده در این نظرسنجی، $25/32 \pm 0/71$ سال بود. ۳۳ نفر از آن‌ها (۵۳/۲ درصد) زن و ۲۹ نفر (۴۶/۸ درصد) مرد بودند. ۳۲ نفر (۵۴/۸ درصد) در دوره کارورزی و ۲۸ نفر (۴۵/۱۶ درصد) در دوره کارآموزی بودند. میانگین نمره رضایت کلی دانشجویان از دوره کارورزی $3/0 \pm 55/97$ و در دوره کارآموزی $3/44 \pm 1/59$ محاسبه شد که بیان‌گر رضایت قابل قبول کارآموزان و کارورزان از راهنمای یادگیری بود. (جدول ۱).

جدول ۱. دیدگاه دانشجویان پزشکی در رابطه کاربرد راهنمای یادگیری در دوره کارورزی و کارآموزی پزشکی عمومی

گویه	کارورزی			کارآموزی		
	حداقل	حداکثر	میانگین $\pm$ انحراف	حداقل	حداکثر	میانگین $\pm$ انحراف
	نمره	نمره	معیار	نمره	نمره	معیار
۱- راهنمای یادگیری آموزنده است.	۲/۰۰	۵/۰۰	$3/94 \pm 0/75$	۲/۰۰	۵/۰۰	$4/14 \pm 0/69$
۲- راهنمای یادگیری ضروری نیست.	۱/۰۰	۵/۰۰	$2/34 \pm 1/00$	۱/۰۰	۴/۰۰	$2/00 \pm 0/75$
۳- در راهنمای یادگیری موضوعات مازادی ارائه شده است.	۱/۰۰	۴/۰۰	$2/85 \pm 0/84$	۱/۰۰	۵/۰۰	$3/14 \pm 0/89$
۴- راهنمای یادگیری برای دانشجو ایجاد انگیزه می‌کند.	۲/۰۰	۵/۰۰	$3/87 \pm 0/74$	۲/۰۰	۵/۰۰	$3/85 \pm 0/89$
۵- راهنمای یادگیری دانشجو و استاد را در رابطه با آن‌چه فراگیر نیاز دارد یاد بگیرد، مطلع می‌کند.	۲/۰۰	۵/۰۰	$4/05 \pm 0/67$	۳/۰۰	۵/۰۰	$4/00 \pm 0/53$
۶- راهنمای یادگیری تأثیرگذار است و به طور بالقوه می‌تواند بر دانشجویان تأثیر عمیقی بگذارد.	۲/۰۰	۵/۰۰	$3/83 \pm 0/73$	۲/۰۰	۵/۰۰	$3/85 \pm 0/89$
۷- راهنمای یادگیری تمام اطلاعات مربوط به ارائه محتویات دوره و روش ارزیابی را در بردارد.	۲/۰۰	۵/۰۰	$3/65 \pm 0/82$	۲/۰۰	۵/۰۰	$3/00 \pm 1/15$
۸- راهنمای یادگیری در یادگیری مفید است.	۲/۰۰	۵/۰۰	$3/63 \pm 0/84$	۲/۰۰	۵/۰۰	$3/28 \pm 1/11$
۹- راهنمای یادگیری ابزاری کاربردی برای آموزش بالینی است.	۱/۰۰	۵/۰۰	$3/83 \pm 0/87$	۱/۰۰	۵/۰۰	$3/71 \pm 0/95$
کل	۲/۸۶	۴/۲۶	$3/55 \pm 0/97$	۲/۵۸	۴/۶۶	$3/44 \pm 1/59$

در اختیار دانشجویان قرار می‌دهد (۱۵)، آن‌ها را در هنگام مطالعه متمرکز نگه می‌دارد و در شناسایی راهبردهای آموزشی مانند جلسات گروهی کوچک و بزرگ و مبتنی بر حل مسئله به آن‌ها کمک می‌کند (۳). راهنمای یادگیری در اختصاص دادن زمان دانشجویان برای مطالعه سودمند بوده (۱۶) و به آن‌ها کمک می‌کند تا آن‌چه را که باید بیاموزند، درک کنند. علاوه بر این راهنمای یادگیری به آن‌ها اجازه می‌دهد تا یادگیری خود را ارزیابی کنند (۱۵). راهنمای یادگیری با استفاده از رویکرد مدیریت یادگیری می‌تواند نتایج مورد انتظار یادگیری را برجسته کرده و منجر به ایجاد چارچوب و انسجام در یادگیری شود (۲). نتایج نظرسنجی MIREs و همکاران

راهنمای یادگیری در اختیار آن‌ها قرار گرفت. هم‌چنین در گروه‌های مجازی دانشجویان نیز، راهنمای یادگیری در اختیار آن‌ها قرار گرفت. در مجموع ۲۶ راهنمای یادگیری (۱۳) راهنمای یادگیری دوره کارآموزی و ۱۳ راهنمای یادگیری کارورزی) شامل گروه‌های آموزشی ارتوپدی، طب اورژانس، اطفال، چشم، بی‌هوشی، اعصاب، گوش، حلق و بینی، اورولوژی، جراحی، قلب و عروق، روان‌پزشکی، پوست و داخلی (به تفکیک روتیشن‌های تخصصی شامل روماتولوژی، نفرولوژی، خون، گوارش، ریه، غدد، داخلی عمومی) در اختیار دانشجویان پزشکی در دوره کارآموزی و کارورزی پزشکی عمومی قرار گرفت. دو ماه بعد دیدگاه آن‌ها در رابطه با به کارگیری راهنمای یادگیری، با ارسال پرسش‌نامه‌های الکترونیکی برای دانشجویان شرکت‌کننده مورد بررسی قرار گرفت.

نتایج نشان داد دیدگاه شرکت‌کنندگان به تفکیک کاربرد راهنمای یادگیری در دوره‌های کارآموزی و کارورزی تفاوت معناداری ندارد ($p=0/45$).

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج مطالعه حاضر نشان داد کارآموزان و کارورزان به طور کلی دیدگاه مثبتی نسبت به راهنمای یادگیری در فرایند آموزش بالینی دارند. بالاترین میانگین نمرات در گویه‌های "آموزنده بودن"، "ایجاد انگیزه"، "ایجاد آگاهی و دانش" بود. لذا می‌توان گفت افراد برای استفاده از راهنماهای یادگیری اشتیاق و انگیزه داشته و آن‌ها را آموزنده، مفید، کاربردی و اثرگذار ارزیابی کردند. راهنمای یادگیری ابزاری برای یادگیری

نشان داد ۹۰ درصد از دانشجویانی که از راهنمای یادگیری استفاده کرده بودند اظهار رضایت کردند و راهنمای یادگیری را برای یادگیری خود مفید دانستند (۷، ۱۵) که این نتایج همسو با نتایج مطالعه حاضر است.

عبدالملکی و همکاران نیز بیان کردند که میزان دسترسی به اهداف آموزشی دانشجویانی که از راهنمای یادگیری استفاده کرده‌اند از دیگر دانشجویان بیشتر است (۷). Babar و همکاران نیز استقبال بیش از ۷۰ درصدی دانشجویان از راهنمای یادگیری و نقش مهم آن در تسهیل دستیابی به اهداف یادگیری را گزارش کردند (۳). Dickson و همکاران نیز گزارش کردند که فراگیرانی که از راهنمای یادگیری استفاده می‌کنند عملکرد بهتری در آن دوره دارند (۱۷). نتایج مطالعه Vandsburger و Daston نیز همین موضوع را تأیید کرده است (۱۸). نتایج مطالعه Hollier و همکاران (۲۰۰۲) در رابطه با تاثیر راهنمای یادگیری بر روی میزان یادگیری دستیاران نشان داد که قالب راهنمای یادگیری اجازه می‌دهد که متناسب با توانایی‌های دستیاران با رویکردهای عمومی و یا متمرکز بر روی نقاط قوت و ضعف مختص هر فرد، بر میزان یادگیری آن‌ها تاثیر بیشتری داشته باشد (۱۹). همسو با نتایج حاضر دانشجویان در این مطالعه نیز اذعان داشتند راهنمای یادگیری به عنوان یک ابزار آموزنده در فرایند آموزش بالینی قابل استفاده است.

یکی دیگر از کاربردهای راهنمای یادگیری با رویکرد مدیریت یادگیری، تعیین موضوعات و مطالب غیرضروری و مازاد است. نتایج مطالعه حاضر نشان داد که راهنماهای یادگیری، موضوعات غیر ضروری را ارائه نمی‌دهد. مطابق راهنمای AMEE در طراحی راهنمای یادگیری، بر ارائه مطالب ضروری شامل پیامدهای مورد انتظار یادگیری، محتوای دوره، رویکردهای یاددهی-یادگیری، روش‌های ارزیابی آموزشی، فعالیت‌های یادگیری، فرصت‌های یادگیری، برنامه زمان‌بندی، منابع و تسهیلات آموزشی تأکید شده است (۲). در نتایج حاضر میانگین نمرات نیز در گویه‌های جامعیت و سودمندی راهنمای یادگیری در سطح متوسط گزارش شد. نتایج می‌تواند ناشی از ناآشنایی و کم‌اطلاعی دانشجویان در رابطه با چگونگی استفاده از راهنمای یادگیری باشد. دانشجویان معتقدند که اگر از راهنمای یادگیری به درستی و با برنامه‌ریزی دقیق استفاده شود می‌تواند کاربردی و مفید باشد. در استفاده از منابع حمایتی به عنوان یکی از مؤلفه‌های آموزشی، ارائه اطلاعات در رابطه با جنبه‌های روتین فعالیت‌های یادگیری به صورت سازمان‌دهی شده جهت کمک به یادگیری فراگیران حائز

اهمیت است (۲۰). لذا با توجه به اینکه راهنمای یادگیری به عنوان یکی از "منابع حمایتی" در طراحی آموزشی شناخته می‌شود، لازم است برنامه‌ریزی مناسب برای هدایت فراگیران جهت استفاده مؤثر از برنامه‌های آموزشی بخش بالینی (مانند آموزش بر بالین بیمار، آموزش در محیط شبیه‌سازی شده و گزارش صبح‌گاهی) انجام شود. همچنین استفاده از راهنمای یادگیری در فرایند آماده‌سازی جهت آزمون میان دوره و پایان دوره در بخش‌های بالینی توسط مدرسین و منتورهای بالینی اهمیت دارد (۱).

نتایج مطالعه مافی نژاد و همکاران در سال ۲۰۱۴ نشان داد که راهنمای یادگیری به طور بالقوه بر روی انگیزه یادگیری خودراهربر دانشجویان پزشکی و نمره نهایی آن‌ها تاثیر قابل توجهی دارد (۹) که همسو با نتایج مطالعه حاضر است. علاوه بر این نتایج حاضر نشان داد انتظار دانشجویان از راهنماهای یادگیری، ارائه راهنمایی با هدف ارائه محتوا بود، در صورتی که هدف از راهنمای یادگیری بر اساس رویکرد مدیریت، یادگیری فراگیران طراحی شده بود. این امر مستلزم درک کامل دانشجویان از کارکرد راهنمای یادگیری است که لازم است در جلسات توجیهی دانشجویان و نیز برنامه‌های منتورینگ بالینی مورد تاکید قرار گیرد. با توجه به اینکه دانشجویان تاکنون تجربه استفاده از این ابزار را نداشتند، لازم است این ابزار و کاربردهای آن به طور دقیق برای دانشجویان تبیین شود. تجربه استفاده از راهنمای یادگیری می‌تواند تاثیر مثبتی بر روی دیدگاه فراگیران در رابطه با راهنمای یادگیری داشته باشد. نتایج مطالعه Dickson و همکاران مؤید این موضوع است (۱۷). لذا پیشنهاد می‌گردد راهنمای یادگیری و نحوه استفاده از آن در برنامه آموزشی در دوره‌های توجیهی کارآموزی/کارورزی معرفی و نیز با حمایت اساتید بالینی در طول دوره آموزش مورد توجه قرار گیرد.

استفاده از محصولات آموزشی با هدف مدیریت یادگیری دانشجویان و توسعه یادگیری خودراهربر در برنامه‌های آموزش پزشکی اهمیت زیادی دارد.

مطالعه حاضر نشان داد دیدگاه دانشجویان در رابطه با به کارگیری راهنمای یادگیری دوره‌های کارآموزی و کارورزی در بخش‌های آموزشی در سطح خوب می‌باشد. آن‌ها راهنمای یادگیری را ابزاری آموزنده می‌دانستند و عاملی برای ایجاد انگیزه برای یادگیری از طریق افزایش آگاهی و دانش در رابطه با برنامه آموزشی و فرایند یادگیری قلمداد می‌کردند. لذا با توجه به این که دانشجویان در استفاده از راهنمای یادگیری با انگیزه هستند و آن را آموزنده می‌دانند، برنامه‌ریزی برای

استفاده از راهنمای یادگیری به عنوان ابزار مدیریت یادگیری دانشجویان پیشنهاد می‌گردد.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

این در طرح در کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد با کد IR.SSU.SPH.REC.1401.122 تأیید شده است.

حمایت مالی

این پژوهش هیچ‌گونه کمک مالی از سازمان‌های دولتی، خصوصی یا غیرانتفاعی دریافت نکرده است.

مشارکت نویسندگان

مفهوم‌سازی و طراحی مطالعه: فاطمه کشمیری؛ کسب، تحلیل آماری: فاطمه کشمیری؛ تحلیل و تفسیر داده‌ها: شکیبا السادات

طباطبایی؛ تهیه پیش‌نویس دست‌نوشته: فاطمه کشمیری، شکیبا السادات طباطبایی؛ بازبینی نقادانه دست‌نوشته برای محتوای فکری مهم: فاطمه کشمیری، شکیبا السادات طباطبایی

تعارض منافع

تعارض منافع بین نویسندگان وجود ندارد.

قدردانی

کمال تقدیر و تشکر از کلیه شرکت‌کنندگان در برنامه آموزشی که ما را در انجام این پژوهش یاری کردند. این طرح با کد ۱۳۳۲۶ در کمیته تحقیقات دانشجویی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد مصوب شده است.

References

1. Maggio LA, Ten Cate O, Irby DM, O'Brien BC. Designing evidence- based medicine training to optimize the transfer of skills from the classroom to clinical practice: applying the four component instructional design model. *Academic Medicine* 2015; 90 (11): 1457-1461. [DOI:10.1097/ACM.0000000000000769]
2. Harden JM, Laidlaw EA, Hesketh RM. AMEE Medical Education Guide No 16: Study guides- their use and preparation. *Medical teacher* 1999; 21 (3): 248-65. [DOI:10.1080/01421599979491]
3. Babar S, Baig L. Study guide usability survey: Perception of students and teachers of an undergraduate medical college. *Journal of Pakistan Medical Association* 2014; 64 (10): 1114-8. [DOI:10.3109/0142159X.2012.656745]
4. Al-Hazimi A. Development and evaluation of study guide template for an integrated cardiovascular module. *Medical teacher* 2012; 34 (sup1): S6-S13. [DOI:10.3109/01421599009010556]
5. Laidlaw JM, Harden RM. What is... a study guide? *Medical Teacher* 1990; 12 (1): 7-12. [DOI:10.3928/01484834-20090518-04]
6. Lasater K, Nielsen A. The influence of concept- based learning activities on students' clinical judgment development. *Journal of Nursing Education* 2009; 48 (8): 441-6.
7. Abdolmaleki M, Ashoorioun V, Momeni S, Zarezadeh Y, Rokhzadi M. The influence of study guide on clinical education of nursery students. *Iranian Journal of Medical Education* 2011; 10 (5): 1289-95. [Persian]
8. Jafari A, Ahmadi H, Safarnavadeh M, Taher A. Evaluating the effect of study guide in a field education. *Journal of Advanced Pharmacy Education & Research* 2020; 10 (3): 103102-6.
9. Khabaz Mafinejad M, Aghili R, Emami Z, Malek M, Baradaran H, Taghavinia M, et al. Study guides: effective tools to improve self-directed learning skills of medical students. *Acta Medica Iranica* 2014; 52 (10): 781781-5-5.
10. Jafari A, Shirazi M, Ahmadi H, Safarnavadeh M, Soroush M. [Lecturers and Students Perception of Using a Study Guide]. *Strides in Development of Medical Education* 2014; 11 (3): 313-20. [Persian]

11. Shariati M, Dadgari A.[Study guide: preparation and application in medical sciences].Tehran: hayan; 2008. [Persian] [[DOI:10.18178/ijimt.2017.8.5.759](https://doi.org/10.18178/ijimt.2017.8.5.759)]
12. Agarwal A. Topic-Based Study Guide: An Essential Learning Tool to Planned Teaching and Learning in Basic Science Courses in Medical and Health Sciences Universities. International Journal of Innovation, Management and Technology 2017; 8 (5); 393-6. [[DOI:10.1111/j.1744-6570.1975.tb01393.x](https://doi.org/10.1111/j.1744-6570.1975.tb01393.x)]
13. Polit DF, Beck CT. The content validity index: are you sure you know what's being reported? Critique and recommendations. Res Nurs Health 2006; 29 (5): 489-97. [[DOI:10.1080/01421599880535](https://doi.org/10.1080/01421599880535)]
14. Lawshe CH. A quantitative approach to content validity. Personnel psychology 1975; 28 (4): 563-75.
15. Mires GJ, Howie PW, Harden RM. A 'topical' approach to planned teaching and using a topic-based study guide. Medical Teacher 1998; 20 (5): 438-41. [[DOI:10.1207/s15328023top3201_8](https://doi.org/10.1207/s15328023top3201_8)]
16. Toosi MN, Alizadeh M, Armandei M, Ajalloian Z, Alikhani R. Looking at the Levels of Bloom's Taxonomy in a Flipped Classroom Utilizing Study Guide and Interactive Assignment for Undergraduate Medical Students. Acta Medica Iranica 2020: 649-53. [[DOI:10.1080/10790195.2011.10850345](https://doi.org/10.1080/10790195.2011.10850345)]
17. Dickson KL, Miller MD, Devoley MS. Effect of textbook study guides on student performance in introductory psychology. Teaching of Psychology 2005; 32 (1): 34-9. [[DOI:10.1016/S0029-7844\(01\)01623-4](https://doi.org/10.1016/S0029-7844(01)01623-4)]
18. Vandsburger E, Duncan-Daston R. Evaluating the study guide as a tool for increasing students' accountability for reading the textbook. Journal of College Reading and Learning 2011; 42 (1): 6-23. [[DOI:10.1007/s10984-021-09373-y](https://doi.org/10.1007/s10984-021-09373-y)]
19. Hollier LM, Cox SM, McIntire DD, Lo JY, Wendel Jr GD. Effect of a resident-created study guide on examination scores. Obstetrics & Gynecology 2002; 99 (1): 95-100.
20. Costa JM, Miranda GL, Melo M. Four-component instructional design (4C/ID) model: a meta-analysis on use and effect. Learning Environments Research 2022; 25 (2): 445-63.